

สรุปและเสนอแนะ

ดังกล่าวว่า หลักเกณฑ์ข้อจำกัดพยานบอกเล่าเป็นกฎหมายที่ใช้ในประเทศที่มีระบบการพิจารณาคดีเป็นแบบกล่าวหา (Accusatorial System) เช่นประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการพิจารณาคดีในระบบนี้มีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความศาลต้องวางตัวเป็นกลางคอยพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความแต่ละฝ่ายนำเสนอเพื่อสนับสนุนข้อต่อสู้ของตน รูปแบบการดำเนินคดีเช่นนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานเพื่อควบคุมการต่อสู้มิให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกัน หลักข้อจำกัดพยานบอกเล่า (Rule against Hearsay) ก็ถือเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ถูกกำหนดขึ้นตามแนวความคิดดังกล่าว เนื่องจากพยานบอกเล่า (Hearsay) เป็นข้อความที่กระทำขึ้นนอกศาล การรับฟังพยานบอกเล่าย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายที่ถูกคำพยานบอกเล่าชี้ขึ้นเพราะคู่ความฝ่ายนั้นไม่มีโอกาสที่จะอธิบายหรือต่อสู้คำกล่าวของผู้บอกเล่าโดยตรง นอกจากนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญา การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงตามระบบคอมมอนลอว์ถือว่าเป็นหน้าที่ของลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่ใช่ชนกกฎหมาย การยอมให้รับฟังพยานบอกเล่าได้อาจมีผลให้ลูกขุนมีความเห็นคล้อยตามคำพยานบอกเล่าขึ้น เพราะลูกขุนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าข้อเท็จจริงใดควรที่จะรับฟังหรือไม่ การยอมให้พยานบอกเล่าเข้ามาสู่การพิจารณาจึงมีอันตรายอันมีผลถึงการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายของศาลด้วย เพราะศาลจะต้องนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาของลูกขุนมาปรับกับข้อกฎหมายตัดสินคดี

การรับฟังพยานบอกเล่าทำให้ศาลไต่ทราบข้อเท็จจริงอย่างคลาดเคลื่อนโดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่มีการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาหลายทอดเพราะการที่พยานบอกเล่าจะกล่าวถึงข้อเท็จจริงใดโดยมิได้มีการเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความเลขยอมเป็นไปโดยยาก นักนิติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาได้สรุปเหตุผลสำคัญ 3 ประการที่ทำให้พยานบอกเล่าไม่ควรแก่การรับฟัง คือ ประการแรกผู้บอกเล่าไม่ได้ทำการสาบานว่าจะกล่าวข้อความจริงดังเช่นพยานที่มาเบิกความต่อศาล ประการที่สอง คู่ความฝ่ายตรงข้ามไม่มีโอกาสถามค้าน (cross-examination) ผู้บอกเล่าเพื่อตรวจสอบในเรื่องการรับรู้ ความทรงจำ และการถ่ายทอดข้อเท็จจริงซึ่งในระบบการพิจารณาคดีแบบกล่าวหาถือว่าการถามค้านเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการกลั่นกรองข้อเท็จจริง และประการสุดท้ายคือ ผู้บอกเล่าไม่ได้มาปรากฏตัวต่อศาลทำให้ศาลไม่มีโอกาส

ได้เห็นกริยาท่าทางหรืออาการต่าง ๆ ของผู้บอกเล่าซึ่งจะช่วยให้ศาลได้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือหรือความมีพิรุณของผู้บอกเล่าได้ ดังนั้นในประเทศที่มีการพิจารณาคดีเป็นแบบกล่าวหา ศาลจึงไม่รับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่กรณีจะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายให้รับฟังได้เท่านั้น เช่น ประเทศอังกฤษ หลักข้อจำกัดพยานบอกเล่า (Rule against Hearsay) ถือเป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งในกฎหมายคอมมอนลอว์ ศาลจะรับฟังพยานบอกเล่าได้เฉพาะที่เคยมียุติปากษาตัดสินไว้ว่าให้รับฟังได้หรือเฉพาะที่มีกฎหมายตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าให้รับฟังได้เท่านั้น ส่วนสหรัฐอเมริกา มลรัฐทั้งหลายต่างก็มีหลักเกณฑ์ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าและพยายามบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้ชัดเจน เช่น ศาลสหรัฐอเมริกาที่มีหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (F.R.E.) เป็นต้น

สำหรับศาลไทยแต่เดิมกฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. 113 เคยบัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าไว้โดยชัดเจน แต่ปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 ซึ่งบัญญัติว่า "ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้น . . . (2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดเจนหรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น" บทบัญญัตินี้หากำหนดโดยชัดเจนว่าห้ามศาลรับฟังพยานบอกเล่าไม่ว่าโดยวิธีใดก็ตาม หรือถ้าถือว่าเป็นหลักห้ามศาลรับฟังพยานบอกเล่าแล้วขอบเขตแห่งข้อจำกัดดังกล่าวครอบคลุมแค่ไหน ศาลจะรับฟังพยานบอกเล่าได้ในกรณีใดบ้างข้อยกเว้นที่ให้รับฟังนี้มีกฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ และพยานบอกเล่าที่รับฟังได้นั้นหนักเชื่อถือได้เพียงใดซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดมา

5.1 สรุปปัญหาในเรื่องหลักเกณฑ์การรับฟังพยานบอกเล่า

แนวการวินิจฉัยของศาลไทยมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า ศาลสามารถรับฟังพยานบอกเล่าเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามเอาไว้โดยชัดเจน และเพราะว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยอยู่ในรูปประมวลกฎหมายเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสหรือเยอรมัน ซึ่งศาลในระบบกฎหมายนี้มีอำนาจค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อจำกัดการรับฟัง

พยานหลักฐานต่าง ๆ จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้แต่อย่างใด นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 และมาตรา 226 ก็ยังเป็นบทบัญญัติที่สนับสนุนให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้อีกด้วย ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 จึงมิใช่บทบัญญัติที่ห้ามศาลรับฟังพยานบอกเล่า เพราะพยานเอกสารก็เป็นพยานบอกเล่าด้วย แต่กฎหมายก็มีโทษห้าม ส่วนฝ่ายที่สองเห็นว่า ศาลรับฟังพยานบอกเล่าเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 บัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟัง เว้นแต่จะมีกฎหมายหรือคำสั่งของศาลให้รับฟังได้เท่านั้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 เป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เพราะแปลตามความหมายแล้วก็ควรจะมีผลดังกล่าวแต่กฎหมายห้ามศาลรับฟังพยานบอกเล่าเฉพาะที่เป็นพยานบุคคลเท่านั้น ส่วนบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 และมาตรา 226 หากใช้เป็นบทบัญญัติให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าไม่ สำหรับมาตรา 175 นั้นเป็นเพียงบทบัญญัติให้อำนาจศาลเรียกสำนวนการสอบสวนมาประกอบการวินิจฉัยได้เท่านั้น เพื่อให้การวินิจฉัยของศาลมีเหตุผลยิ่งขึ้น ส่วนมาตรา 226 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลย ดังนั้นหลักข้อจำกัดพยานบอกเล่าจึงใช้ได้ทั้งในคดีอาญาคดีแพ่งโดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

5.2 สรุปปัญหาในเรื่องขอบเขตและความหมายของพยานบอกเล่า

พยานบอกเล่า (Hearsay) ตามความหมายของหลักคอมมอนลอว์ หมายถึงข้อความซึ่งอาจเป็นบันทึกหรือคำกล่าวของบุคคลที่ได้ทำขึ้นนอกศาลและใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าข้อความนั้นเป็นจริง พยานบอกเล่าจึงอาจได้แก่พยานเอกสาร พยานบุคคล และรวมถึงกริยาอาการต่าง ๆ ซึ่งใช้สื่อความหมายได้ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 บัญญัติห้ามเฉพาะพยานบุคคลเท่านั้น ทำให้กฎหมายบางส่วนเห็นว่าพยานบอกเล่าหมายถึงพยานบุคคลเท่านั้น ในบางคดีศาลจึงยอมรับฟังพยานเอกสารที่เป็นพยานบอกเล่าได้

นอกจากนี้ในเรื่องคำกล่าวที่เกิดขึ้นทันทีทันใดหรือกระชั้นชิดกับเหตุการณ์ นักกฎหมายก็ยังมีความเห็นแตกต่างกันคือ ฝ่ายแรกเห็นว่า คำกล่าวเช่นนี้เป็นพยานโดยตรงหรือประจักษ์พยาน ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เป็นพยานบอกเล่าแต่ยกเว้นให้รับฟังได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความหมายของพยานบอกเล่าโดยแท้จริงหมายรวมทั้งพยานบุคคลและพยานเอกสารด้วย เพราะโดยลักษณะแล้วพยานเอกสารก็คือการบอกเล่าโดยสื่อความหมายออกมาในรูปของบันทึกของผู้จัดทำเอกสารนั่นเอง โดยเฉพาะพยานเอกสารซึ่งผู้จัดทำได้จดบันทึกโดยได้ยินเรื่องราวนั้นมาจากผู้อื่น หรือผู้จัดทำได้จดข้อความโดยการคัดลอกมาจากเอกสารที่ผู้อื่นได้จดบันทึกไว้ หากนำมาเสนอเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง พยานเอกสารดังกล่าวก็หาได้มีคุณค่าแตกต่างไปจากพยานบอกเล่าที่เป็นพยานบุคคลเลย เพียงแต่โอกาสที่ข้อเท็จจริงจะคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้น้อยกว่าเท่านั้น แต่พยานเอกสารก็มีใช้จะเป็นพยานบอกเล่าทุกกรณี หากพยานเอกสารนั้นได้ถูกเสนอเพื่อมิใช่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงในข้อความแห่งเอกสาร แต่เสนอเพื่อแสดงถึงควมมีอยู่หรือการเกิดขึ้นของตัวพยานเอกสารนั้นเอง อย่างไรก็ตามเนื่องจากการสืบพยานเอกสารนั้นมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเคร่งครัดคือให้ศาลรับฟังแต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น¹ เว้นแต่กรณีจะเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความถูกต้องและแท้จริงแห่งเอกสารดังกล่าว ส่วนข้อความในเอกสารจะเป็นความจริงหรือตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวมาจะเป็นหลักประกันที่เพียงพอแล้วเพราะในคดีแพ่งหากความฝ่ายตรงข้ามสงสัยในความถูกต้องแท้จริงแห่งเอกสารก็ยอมที่จะคัดค้านใต้อยู่แล้วซึ่งข้อความฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องนำพยานบุคคลคือตัวผู้ทำเอกสารนั้นมาสืบประกอบเพื่อแสดงความถูกต้องแท้จริงแห่งเอกสารนั้น หรือในคดีอาญาถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ศาลจะรับฟังแต่สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความนั้นเท่านั้น ส่วนจะเชื่อหรือไม่เป็นอีกกรณีหนึ่ง ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับพยานเอกสารที่เป็นพยานบอกเล่าจึงเป็นปัญหาในชั้นซึ่งนักคำพยานหาใช้ปัญหาในการรับฟังไม่

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238.

สำหรับคำกล่าวที่เกิดขึ้นทันทีทันใดหรือกระชั้นชิดกับเหตุการณ์ ผู้เขียนเห็นว่า หากพยานมาเบิกความถึงคำกล่าวที่เกิดขึ้นในขณะที่พยานได้ยินด้วยตนเอง น่าจะถือว่าเป็นพยานโดยตรงหรือเป็นประจักษ์พยานอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 บัญญัติไว้เป็นพิเศษ คือยอมรับพยานซึ่งนอกจากจะรับรู้ข้อเท็จจริงมาจากการได้เห็นแล้วยังรวมถึงการได้ยินด้วยหากคำกล่าวนั้นเป็นข้อเท็จจริงอันรวมอยู่ในประเด็น ดังนั้นความหมายของพยานบอกเล่าของศาลไทยจึงมีลักษณะ โดยเฉพาะ และแตกต่างจากความหมายของพยานบอกเล่า (Hearsay) ที่ใช้อยู่ใน อังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา

5.3 สรุปปัญหาในเรื่องข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าที่ศาลไทยยอมรับฟัง

เมื่อมีความเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 เป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าแล้ว จึงมีปัญหามาว่า จะมีข้อยกเว้นกรณีใดบ้างที่ศาลสามารถรับฟังพยานบอกเล่าได้ เพราะพยานบอกเล่าเหล่านั้นหาใช่ว่าจะรับฟังไม่ได้ทุกกรณีเลยทีเดียว ในบางสถานการณ์พยานบอกเล่าบางอย่างยังอาจมีลักษณะน่าเชื่อถือมากกว่าพยานโดยตรงเสียอีก ความตอนท้ายของมาตรา 95 (2) เพียงแต่บัญญัติว่าศาลอาจรับฟังได้ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนหรือมีคำสั่งของศาลว่าไว้ซึ่งก็ไม่ปรากฏว่าข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนมีกรณีใดหรือแม้แต่คำสั่งของศาลว่าไว้อย่างไรจึงต้องพิจารณาจากแนวคำพิพากษาเป็นกรณี ๆ ไป

ข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าที่ศาลไทยยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐาน คือ

1. คำกล่าวของผู้ตาย ซึ่งได้แก่

- 1.1 คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย
- 1.2 คำกล่าวที่เกี่ยวกับสิทธิสาธารณะหรือสิทธิที่ประชาชนมีอยู่ร่วมกัน
- 1.3 คำกล่าวที่เป็นประโยชน์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง
- 1.4 คำกล่าวในหน้าที่การงาน

1.5 คำกล่าวในเรื่อง เครื่องญาติวงศ์ตระกูล

1.6 คำกล่าวของเจ้ามรดกในเรื่องพินัยกรรม

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ขอยกเว้นนี้แม้ผู้กล่าวไม่ได้ตายจริงก็น่าจะฟังได้ เพราะลักษณะคำกล่าวในแต่ละกรณีความน่าเชื่อถือมีได้ขึ้นอยู่กับผลแห่งความตายของผู้กล่าว ซึ่งศาลไทยก็มีแนวโน้มว่าจะยอมให้รับฟังได้ เพราะถือว่ามิได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟัง¹ และสำหรับคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย ผู้เขียนเห็นว่าควรจะรับฟังในคดีแพ่ง เช่น คดีละเมิดไต่สวน เพราะศาลจะรับฟังคำกล่าวนี้ต่อเมื่อปรากฏว่าผู้กล่าวรู้ตัวว่าตนใกล้จะตายอย่างไม่มีความหวังว่าจะมีชีวิตรอดได้อีกเป็นประการสำคัญ เนื่องจากสันนิษฐานว่าความรู้สึกของคนใกล้ตายย่อมอยากจะถูกแต่ความจริง เหตุผลดังกล่าวก็ควร จะยอมรับฟัง ในคดีแพ่งด้วย มิควรให้เกิดความลักลั่นในการรับฟังพยานหลักฐานชนิดอย่าง เดียวกัน

2. กิตติศัพท์ หรือข้อเท็จจริงที่เล่าลือกันทั่วไป ไม่ปรากฏในคำพิพากษาฎีกา แต่เป็นเพียงความเห็นในคำวินิจฉัยลักษณะพยาน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าศาลไทยก็ควรจะยอมรับฟัง เพราะความจำเป็นเนื่องจากไม่อาจหาตัวผู้บอกเล่าคนแรกมาซักถามไต่และคำกล่าวนี้มีลักษณะน่าเชื่อว่าเป็นความจริงและไม่มีการกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟังแต่อย่างใด

3. เอกสารมหาชน ศาลรับฟังได้เนื่องจากมีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 127 ให้สันนิษฐานว่าเอกสารมหาชนที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้นเป็นของแท้จริงและถูกต้องและสามารถรับฟังในคดีอาญาไต่สวนโดยผลแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

4. คำพิพากษาในคดีเรื่องก่อน ถือว่าเป็นพยานบอกเล่าและพยานความเห็นรวมกัน ศาลสามารถรับฟังได้โดยแยกเป็น 3 กรณี คือ

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2032/2525

4.1 ถ้าคดีเรื่องก่อนเป็นคดีแพ่งและคดีปัจจุบันเป็นคดีแพ่งด้วย ศาลรับฟังข้อเท็จจริงในคดีเรื่องก่อนได้โดยผลแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 คือในกรณีที่คำพิพากษาในคดีเรื่องก่อนเป็นเรื่องเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาในคดีเรื่องก่อนได้วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินอันเป็นคุณแก่คู่ความไว้

4.2 ถ้าคดีเรื่องก่อนเป็นคดีอาญาและคดีปัจจุบันเป็นคดีแพ่ง ศาลรับฟังข้อเท็จจริงในคดีเรื่องก่อนได้โดยผลของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46

4.3 ถ้าคดีเรื่องก่อนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และคดีปัจจุบันเป็นคดีอาญา โดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังข้อเท็จจริงในคดีเรื่องก่อนมาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาเลย ไม่ว่าคู่ความในคดีทั้งสองจะเป็นคู่ความเดียวกัน พยานชุดเดียวกัน เพราะข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาจะต้องได้มาจากการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 เท่านั้น แต่ปรากฏว่าบางศาลกลับยอมรับฟังข้อเท็จจริงในคดีเรื่องก่อนเป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาในคดีอาญาได้ ไม่ว่าคดีเรื่องก่อนจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ตาม¹

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าศาลไทยมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานได้อย่างอิสระและกว้างขวาง โดยมีแนวโน้มที่จะรับฟังพยานบอกเล่าบางอย่างที่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ทำให้ผลการวินิจฉัยคดีของศาลแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์เดิม

5. คำบอกเล่าที่เป็นคำรับ

5.1 คำรับในคดีแพ่ง ได้แก่

ก. คำรับของตัวคู่ความ ศาลยอมรับฟังเพราะถือว่าเป็นคำกล่าวที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง จึงน่าเชื่อว่าเป็นความจริงซึ่งเป็นเหตุผลที่รับมาจากแนวความคิดเห็นของศาลอังกฤษ

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1446/2526 และคำพิพากษาฎีกาที่ 619/2518

ข. คำรับของผู้มีส่วนได้เสียเสมือนตัวคู่ความ ศาลยอมรับฟังเนื่องจาก เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลตามกฎหมายसारบัญญัติ เช่น ความเป็น ตัวการ ตัวแทน ความเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ความเป็นสามีภรรยา

ค. คำรับโดยพฤติการณ์ หรือตามคำกล่าวของบุคคลอื่น

5.2 คำรับในคดีอาญา ได้แก่

ก. คำรับของผู้เสียหาย

ข. คำรับของจำเลย ถ้ารับต่อบุคคลอื่นทั่วไป ศาลรับฟังได้เพราะ ถือว่าเป็นถ้อยคำซึ่งปรักปรำตนเอง แต่ถ้าเป็นคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 และมาตรา 135 บัญญัติรับรอง ไว้เป็นพิเศษ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในเรื่องคำรับนี้หาได้มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลรับฟัง เป็น พยานหลักฐานไม่ แต่ศาลสามารถรับฟังได้เพราะถ้อยคำนี้มีลักษณะน่าเชื่อถือ คือ เป็นการ ปรักปรำตนเอง สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาได้" หาใช่บทบัญญัติ ให้ศาลรับฟังคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานโดยตรงแต่อย่างใด แต่ควรจะเป็นบทบัญญัติที่ให้โจทก์อ้างได้ในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธในชั้นศาลซึ่งไม่ตรงกับ คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนเท่านั้น ซึ่งศาลวินิจฉัยมาโดยตลอดว่าหากจำเลยปฏิเสธชั้น ศาล และพยานหลักฐานอื่น ๆ รับฟังไม่ได้ คำรับของจำเลยชั้นสอบสวนก็รับฟังไม่ได้

ค. พฤติการณ์อื่น ๆ ที่ถือว่าเป็นคำรับของจำเลย ศาลรับฟังได้โดย ถือเสมือนเป็นคำรับโดยปริยายอย่างหนึ่ง เพราะน่าเชื่อว่าจำเลยรู้ตัวว่าตนได้กระทำความผิดจริง

6. คำพยานในคดีก่อน

6.1 ในคดีแพ่ง ศาลรับฟังคำพยานในคดีเรื่องก่อนเป็นพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้คำพยานในคดีเรื่องก่อนอาจเป็นคำกล่าวที่เข้าช้อยกเว้นอื่น ๆ ชำรงต้น เช่น เป็นเรื่อง คำกล่าวของผู้ตาย คำรับ หรืออาจรับฟังได้โดยการตกลงของคู่ความ

6.2 ในคดีอาญา ศาลจะรับฟังคำพยานในคดีก่อนมาเป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยคดีนี้ไม่ได้ เพราะเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 172 แมวว่าจำเลยจะยินยอมก็ตาม เว้นแต่กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้รวม การพิจารณาคดีเข้าด้วยกันเท่านั้น

7. คำให้การของพยานชั้นสอบสวน ศาลมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่าคำให้การของพยานชั้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่าจึงรับฟัง เป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ส่วนฝ่ายที่สองเห็นว่าศาลรับฟังได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้าม ศาลรับฟังแต่อย่างไร

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ ถ้าผู้ให้การชั้น สอบสวนได้มาเบิกความในชั้นศาลด้วยก็ควรจะได้รับฟังได้โดยถือว่าคำพยานชั้นศาลเป็นพยานชั้น ที่ 1 และคำให้การชั้นสอบสวนเป็นพยานชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นการรับฟังประกอบการวินิจฉัยของ ศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 เพราะกฎหมายไทยไม่มี หลักเกณฑ์ห้ามรับฟังคำกล่าวครั้งก่อนที่สอดคล้องกับคำเบิกความของพยานในชั้นศาล ส่วนจะ รับฟังได้แค่ไหนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าวุ้ให้การชั้นสอบสวนไม่ได้มาเบิกความในชั้นศาลด้วย การอ้างคำให้การชั้นสอบสวนเพื่อให้ศาลรับฟัง เป็นพยานหลักฐานจึงเป็นการอ้างอย่างพยาน บอกเล่า ศาลไม่ควรที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานแต่อย่างไรก็ตามเมื่อโจทก์อ้างสำนวนการ สอบสวนเป็นพยานหลักฐานในฐานะที่เป็นพยานเอกสาร ศาลก็อาจรับฟังได้ เพราะไม่ต้อง ห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 ซึ่งก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็น ถึงความไม่สมบูรณ์ของกฎหมาย

โดยสรุปช้อยกเว้นต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นหาได้มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงแต่อย่างไร เมื่อพยานบอกเล่านั้นน่าเชื่อถือและจำเป็นแก่การรับฟังซึ่งนอกเหนือจากกรณีที่จะรับฟังได้โดย

ผลแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ในเรื่องเอกสารมหาชน หรือผลแห่งคำพิพากษาของศาลแล้วศาลรับฟังพยานบอกเล่าอื่น ๆ โดยยึดแนวการรับฟังของศาลอังกฤษบ้าง โดยใช้ดุลพินิจของศาลเองบ้างแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป ทำให้ข้อยกเว้นในการรับฟังพยานบอกเล่าของศาลไทยกว้างขวางและไม่มีหลักที่แน่นอน เช่น ในเรื่องคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย ในบางคดีศาลยอมรับฟังแม่ผู้กล่าวไม่รู้ตัวว่าตนจะตายก็ตาม หรือคำพิพากษาในคดีเรื่องก่อนศาลยอมรับฟังประกอบการพิจารณาในคดีอาญาได้ หรือคำกล่าวที่เกิดขึ้นทันทีทันใดขณะเกิดเหตุหรือกระชั้นชิดกับเหตุ ศาลยอมรับฟังแม้ว่าจะเป็นการกล่าวภายหลังจากที่เหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วระยะหนึ่งก็ตาม

5.4 ปัญหาในเรื่องการรับฟังและการใช้ดุลพินิจชั้นน้ำหนักพยานบอกเล่า

การรับฟังพยานหลักฐานและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นปัญหาคนละขั้นตอนในคดีแพ่งศาลรับฟังพยานหลักฐานได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 ส่วนคดีอาญาโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ศาลจะนำมาพิจารณาชั่งน้ำหนักฟังจะต้องผ่านขั้นตอนที่ศาลยอมให้รับฟังแล้ว แต่การรับฟังพยานบอกเล่าของศาลไทยมักปรากฏอยู่เสมอที่ศาลวินิจฉัยว่าศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานบอกเล่าประกอบการพิจารณาของศาลได้ ส่วนจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่ศาลวินิจฉัยว่าศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานบอกเล่าประกอบการพิจารณาของศาลได้น่าจะเป็นการใช้กฎหมายผิดขั้นตอน เพราะอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาลเกี่ยวกับพยานหลักฐานเป็นขั้นตอนในชั้นชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานมิใช่ชั้นรับฟังพยานหลักฐาน โดยเฉพาะคดีอาญาอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาลมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 และบทบัญญัตินี้ให้ศาลใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นประโยชน์แก่จำเลยคือ จะต้องไม่พิพากษาลงโทษจำเลยจนกว่าศาลจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดหรือไม่ โทษประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าหากยอมให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าได้แล้วกรณีอาจจะเป็นผลเสียแก่จำเลย จึงเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย

สำหรับน้ำหนักของพยานบอกเล่านั้น โดยลำพังไม่พอที่จะรับฟังลงโทษจำเลยได้ แต่สามารถนำมาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นให้ม้น้ำหนักมากยิ่งขึ้น คุณพินิจของศาลในการ ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานแต่ละคดีก็ไม่อาจที่จะกำหนดกฎหมายเกณฑ์ใดแน่นอน ในบางคดีศาลอาจรับ ฟังพยานบอกเล่าประกอบพยานหลักฐานอื่น ๆ ลงโทษจำเลยได้ แต่บางคดีศาลอาจเห็นว่า พยานบอกเล่าชนิดเดียวกันนั้นประกอบกับพยานหลักฐานอื่นลักษณะเดียวกัน ไม่มีน้ำหนักพอที่จะ ฟังลงโทษจำเลยได้ ดังนั้นคุณพินิจของศาลเกี่ยวกับน้ำหนักของพยานบอกเล่าจึงขึ้นอยู่กับ พยานหลักฐานประกอบอื่น ๆ ประการหนึ่งและความคิดเห็นที่แตกต่างกันซึ่ง เป็นปัญหาดังกล่าว ข้างต้นอีกประการหนึ่ง

โดยสรุป ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดผลกระทบต่อขบวนการยุติธรรมทุกฝ่าย โดยเฉพาะผลเสียที่เกิดขึ้นในวงการศาลไทยคือ ความไม่แน่นอน และความไม่ทัดเทียมกันของ การนำไปใช้ ทั้งนี้เพราะเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรก กฎหมายเกี่ยวกับพยานบอก เล่า บัญญัติไว้ไม่สมบูรณ์ชัดเจน ประการที่สอง ผู้พิพากษาแต่ละศาลมีความเห็นและยึดหลัก เกณฑ์แตกต่างกันอันเนื่องมาจากระบบของกฎหมาย ทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์ใดเป็นมาตรฐานว่า พยานบอกเล่าจะรับฟังได้หรือไม่ ขอบเขตแห่งการรับฟังกว้างแคไหน จนมีผู้เห็นว่ากฎหมาย เกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทยจะยึดตามระบบประมวลหรือตามระบบคอมมอนลอว์ก็ควรจะทำ ให้แน่นอนเสียระบบหนึ่ง¹ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนเป็น ประการแรก

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทยมีแนว ทางปฏิบัติดังนี้ คือ

1. ให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้โดยอิสระตามแบบอย่างของประเทศที่ใช้กฎหมาย ระบบประมวล เช่น ประเทศฝรั่งเศส หรือเยอรมัน กรณีนี้จึงจำเป็นต้องยกเลิกหลักเกณฑ์ ข้อจำกัดพยานบอกเล่าเสีย โดยศาลสามารถรับฟังพยานบอกเล่าได้ทุก ๆ กรณีและปัญหาเกี่ยว กับพยานบอกเล่าจะเป็นเรื่องคุณพินิจของศาลในชั้นชั่งน้ำหนักคำพยานเท่านั้น

¹ จรัญ ภักดีธนากุล, บทคัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย, ตุลพาห ปีที่ 28 เล่ม 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2524), หน้า 74.

2. กำหนดข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าที่สามารถรับฟัง เป็นพยานหลักฐานได้ขึ้น เป็นกฎหมายโดยชัดแจ้งตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษ กรณีมีพยานบอกเล่าจึงจะรับฟัง ได้เฉพาะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

3. กำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าตามแบบอย่างของสหรัฐอเมริกา เช่นที่ปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (F.R.E.) ซึ่งหลักห้ามรับฟังพยานบอกเล่านี้มีบัญญัติใน Rule 801 ถึง Rule 806 โดยกำหนด หลักเกณฑ์ทั่วไป ความหมายของพยานบอกเล่าและข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าที่สามารถ รับฟังได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่จะพิจารณาเลือกแนวทางใดมาเป็นแบบอย่างในการ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทย เพื่อให้เกิดความแน่นอนชัดเจนนั้น แต่ ละวิธีการก็มีทั้งข้อดีข้อเสียและเหมาะสมกับระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ การที่จะนำมา เป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงกฎหมายไทยจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของศาลไทยด้วย

กรณีแรก คือการให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้โดยอิสระ โดยยกเลิกหลักเกณฑ์ ข้อยกจำกัดพยานบอกเล่าที่มีอยู่เสีย กรณีนี้เป็นวิธีการที่ใช้อยู่ในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมัน ซึ่งมีแนวการปฏิบัติในการดำเนินคดีโดยมีหลักว่า ในคดีแพ่งคู่ความจะเป็นผู้กำหนดข้อเท็จจริง ที่จะต้องพิสูจน์กันด้วยพยานหลักฐาน การดำเนินคดีแพ่งจึงใช้หลักความตกลง (Verhandlungsmaxime) ส่วนในคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบ (Untersuchungsgrundsatz) ศาลเป็นผู้ถามพยานเองและจะค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจ โดยเฉพาะในคดี อาญาซึ่งถือว่ารัฐมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องและทำคำชี้ขาดในที่สุด ไม่ถือว่าเป็นการพิพาทกันในศาลจึงถือว่าไม่มีการต่อสู้และไม่มีคู่ความ¹ ดังนั้นจึงไม่จำเป็น ที่จะต้องมีหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐาน เพื่อควบคุมคู่ความแต่ประการใด นอกจากนี้วิธี

¹ คณิต ฃ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน" วารสารนิติศาสตร์ 15 (กันยายน 2528) : 6 - 7, 16.

การค้นหาคำความจริงในศาลตามระบบการถามค้าน (cross-examination) แม้จะมีบัญญัติไว้ในกฎหมาย ในทางปฏิบัติก็ไม่ปรากฏว่ามีการใช้กันแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะระบบการถามค้านเป็นเรื่องของการต่อสู้คดีการถามค้านโดยตัวของมันเองจึงเข้ากันไม่ได้กับการดำเนินคดีในระบบนี้¹

ข้อดีของการยอมให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้โดยอิสระ คือ ทำให้ศาลได้มีโอกาสตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น เพราะเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าพยานบอกเลาบางกรณีมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานโดยตรงเสียอีก

ข้อเสียคือ การยอมรับฟังพยานบอกเล่าโดยอิสระ จะทำให้ความฝ่ายที่นำสืบหลักเสี่ยงการนำสืบพยานโดยตรง ทำให้มองไม่เห็นข้อบกพร่องของพยานและอาจทำให้ทัศนคติที่มีต่อพยานบอกเล่าเปลี่ยนไปเพราะปัจจุบันพยานบอกเล่าคือความน่าสงสัยและไม่ควรแก่การรับฟัง ถ้าหลักเกณฑ์ข้อจำกัดพยานบอกเล่าถูกยกเลิกอย่างจริงจังแล้ว พยานบอกเล่าทุกกรณียอมรับฟังได้และโดยปกติถ้าพยานบอกเล่านั้นรับฟังได้ ข้อเท็จจริงตามคำกล่าวนั้นก็มักจะได้รับการเชื่อถือด้วยไม่มากนักน้อย และทำให้เพิ่มภาระในการพิจารณาของศาล สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้นและเป็นการยี่คระยะเวลาให้เนิ่นช้าออกไปอีก นอกจากนี้โดยประการที่สำคัญคือการยอมรับฟังพยานบอกเล่าโดยอิสระทำให้หลักการในเรื่องสิทธิการถามค้านพยานซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและความบกพร่องของพยานซึ่งเป็นหลักสำคัญในการสืบพยานของศาลไทยต้องเป็นอันไร้ผลไปด้วย

กรณีที่สอง คือโดยการกำหนดข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าขึ้นเป็นกฎหมายโดยชัดแจ้งตามแบบอย่างของอังกฤษ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบกฎหมายไทยเพราะหลักข้อจำกัดพยานบอกเล่า (Rule against Hearsay) ของอังกฤษพัฒนามาจากกฎหมายคอมมอนลอว์ มิได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งเช่นเดียวกับข้อยกเว้นต่าง ๆ ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดยคำพิพากษาของศาลที่ละเล็กละน้อยและมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขมากมาย ส่วนที่บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นก็เพื่อใช้ควบคุม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

หรือปรับปรุงหลักคอมมอนลอว์เดิมที่มีอยู่เท่านั้น เช่น The Evidence Act 1938 เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าที่อยู่ในรูปเอกสารเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ และต่อมา The Civil Evidence Act 1968 ก็ได้แก้ไขความเคร่งครัดของหลักเกณฑ์เดิมให้ผ่อนคลายลงไปอีกโดยให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าในคดีแพ่งทั้งที่อยู่ในรูปพยานเอกสารและพยานบุคคลได้โดยกำหนดเงื่อนไขในการรับฟังไว้ เช่น ต้องแสดงเจตนาบอกกล่าวให้รู้ความฝ่ายตรงข้ามทราบล่วงหน้า ส่วนในคดีอาญาก็มี The Criminal Evidence Act 1965 บัญญัติออกมาแก้ไขความเคร่งครัดของกฎเกณฑ์เดิม คือให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าที่เป็นเอกสารได้เฉพาะกรณีที่เป็นบันทึกในทางการค้าหรือธุรกิจ (Trade or Business Record) เท่านั้น ซึ่งความแตกต่างในการผ่อนคลายความเข้มงวดนี้อาจเนื่องมาจากในคดีอาญาจะต้องมีลูกขุนร่วมพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ข้อยกเว้นในคดีแพ่งและคดีอาญาจึงแตกต่างกันอยู่มาก แมแต่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายอาญา (The Criminal Law Revision Committee) ของอังกฤษเองก็ยังเสนอแนะว่าหลักเกณฑ์การรับฟังพยานบอกเล่าในคดีแพ่งและคดีอาญานั้นควรจะปรับปรุงให้รับฟังได้เหมือนกันมากที่สุด¹ การที่กฎหมายไทยจะแก้ไขปรับปรุงโดยวิธีการดังกล่าวนี้จึงไม่น่าจะเป็นการแก้ไขที่ถูกต้องเพราะหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และความหมายของพยานบอกเล่าก็ยังเป็นปัญหาและมีความคิดเห็นต่างกันอยู่ อีกประการหนึ่งเนื่องจากข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าใดจะรับฟังได้ต้องมีความน่าเชื่อถือเป็นสำคัญ วิธีการนี้จึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติเงื่อนไขแห่งการรับฟังในแต่ละกรณีด้วยและเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ก็จำเป็นที่ศาลจะต้องทำการชี้ขาดเป็นรายคดีโดยดูจากน้ำหนักของพยานบอกเล่าแต่ละชิ้นนั่นเอง ซึ่งการใช้น้ำหนักคำพยานมาเป็นข้อพิจารณาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่นั้นเป็นเรื่องประหลาดที่ไม่เคยมีแบบแผนที่ใดมาก่อนเลย² ผลก็คือเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานบอกเล่ามากเกินไป

¹ 11 th Report, 1972 ; Heydon, Ibid, pp. 343 - 344.

² จรัญ ภักดีธนากุล, "แนวการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทย" วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 2 (ตุลาคม 2525) : 70.

และมีไต่ต่างไปจากกรณีที่ให้ศาลมีดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าได้โดยอิสระไม่ นอกจากจะเป็นวิธีการที่ยุ้งยากในการบัญญัติและพิจารณาเงื่อนไขแล้ว ความยังยุ่งรู้ได้ยากขึ้นอีกว่าพยานบอกเล่าขึ้นไต่ศาลจะรับฟัง เป็นพยานหลักฐานหรือไม่

กรณีที่สาม กำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าตามแบบของสหรัฐอเมริกา ดังเช่นที่ปรากฏในหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (F.R.E.) Rule 801 ถึง Rule 806 ซึ่งบทบัญญัตินี้วางหลักทั่วไปว่าพยานบอกเล่ารับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นยกเว้นไว้¹ ส่วนข้อยกเว้นต่าง ๆ ก็มีการรวบรวมเป็นประเภทและหมวดหมู่อย่างชัดเจน โดยรวบรวมเอาข้อยกเว้นเดิมตามหลักคอมมอนลอว์ซึ่งกระจัดกระจายในคำพิพากษาของศาลมาบัญญัติไว้และบัญญัติข้อยกเว้นขึ้นใหม่โดยคัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ข้อยกเว้นนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเภทที่ไม่ว่าหนึ่งว่าประจักษ์พยานจะมาเบิกความที่ศาลไต่หรือไม่² และประเภทที่จะรับฟังได้เฉพาะกรณีที่ไมสามารถไต่ตัวประจักษ์พยานมาศาล³ โดยมีบทบัญญัติถึงสถานการณ์ที่ถือว่าไม่อาจไต่ตัวประจักษ์พยานมาศาลเอาไว้ด้วย เช่น กรณีที่พยานตาย วิกลจริต หรือได้รับเอกสิทธิ์ที่ไม่ต้องมาเป็นพยานศาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เปิดช่องทางให้ศาลได้มีโอกาสแก้ไขปัญหาและพัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานบอกเล่าเอาไว้ด้วย⁴ คือศาลสามารถรับฟังพยานบอกเล่ากรณีอื่น ๆ ได้ แม้จะไม่อยู่ในบรรดาข้อยกเว้นที่ระบุไว้ข้างต้น ถ้าศาลเห็นว่าพยานบอกเล่าที่น่าเชื่อถือและควรแก่การรับฟัง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การสืบพยานของศาลไทยแล้ว แนวทางปฏิบัติจะมีแนวโน้มเป็นแบบกล่าวหาที่ตาม เช่น การซักถาม ถามค้าน และถามถึงพยาน แต่ก็ยังมีบท

¹ F.R.E. Rule 802

² F.R.E. Rule 803

³ F.R.E. Rule 804

⁴ F.R.E. Rule 803 (24), Rule 804 (5)

บัญญัติของกฎหมายให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเท่านั้น เช่น ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดการตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรือตั้งผู้เชี่ยวชาญเมื่อศาลเห็นเองว่าจำเป็นและสมควร¹ หรือการให้ศาลเลือกใช้วิธีตามพยานเองได้² การให้ศาลมีอำนาจที่จะถามพยานด้วยคำถามใด ๆ ในระหว่างพิจารณาเพื่อค้นหาความจริงได้³ หรือในคดีอาญาการให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย⁴ การให้ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมในระหว่างพิจารณา⁵ และการให้ศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพยานได้ในระหว่างการพิจารณาเมื่อศาลเห็นสมควร⁶ ล้วนแต่เป็นวิธีการค้นหาความจริงของระบบไต่สวนจนมีผู้กล่าววาทกฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นระบบผสม⁷

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทยให้เห็นไปตามแนวของหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกาจะเหมาะสมและสอดคล้องที่สุด เพราะแนวโน้มในอนาคตต่อไปน่าจะเชื่อว่าศาลไทยก็คงจะยึดอยู่กับหลักเกณฑ์ของศาลอังกฤษตามระบบกล่าวหาตลอดไปโดยเฉพาะในเรื่องการถามค้านพยาน แต่อย่างไรก็ตามศาลก็ยังมียังมีอำนาจในการค้นหาความจริงซึ่งเป็นอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาลตามระบบไต่สวน การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายโดยวางหลักข้อจำกัดพยานบอกเล่าไว้ชัดแจ้งและข้อยกเว้นเท่าที่จำเป็นโดยให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าได้ในกรณีที่พยานบอกเล่านี้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามแบบอย่างของกฎเกณฑ์การรับฟังพยาน

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 99

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 116 (1)

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 119

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 235

⁷ ชวลิต โสภณวัต, เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

หลักฐานของศาลสหรัฐ เช่นที่กำหนดไว้โดย F.R.E. Rule 803 (24) และ Rule 804 (5) ดังกล่าว จึงเป็นการประนีประนอมระหว่างการรับฟังพยานบอกเล่าโดยอิสระกับการไม่รับฟังพยานบอกเล่าเลย ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรจะใช้ได้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา เพื่อมิให้เกิดความลักลั่นในการรับฟังพยานหลักฐานชนิดเดียวกัน อยางไรก็ตามสำหรับคดีแพ่ง เนื่องจากการพิจารณาคดีมีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงอาจผ่อนคลายได้โดยการตกลงของคู่ความ ซึ่งหมายความว่า พยานบอกเล่าที่ต้องห้ามรับฟังนั้นหากคู่ความตกลงกันให้รับฟัง ศาลก็อาจรับฟังได้โดยชอบ ส่วนในคดีอาญา เนื่องจากการพิจารณาและสืบพยานในศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติให้ทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้เพื่อให้จำเลยได้รู้แจ้งเห็นจริงในการพิจารณาคดีซึ่งตนจะต้องรับผิดชอบโดยตรงในทางอิสรภาพหรือชีวิต และเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้มีช่องทางที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ อันเป็นหลักสากลที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย จึงมีข้อนำพิจารณา 2 ประการ เกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในคดีอาญาดังกล่าวคือ

ประการแรก การที่โจทก์เสนอพยานบอกเล่า โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บอกเล่ายังมีตัวตนอยู่ แต่มิได้มาเบิกความเป็นพยานต่อศาลตาม F.R.E. Rule 803 นั้น จะเป็นการละเมิดต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับพยานที่โจทก์เสนอเข้าสู่การพิจารณาหรือไม่ เพราะทำให้จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านผู้บอกเล่าเกี่ยวกับคำกล่าวนั้น เมื่อพิจารณาถึงสภาพและพฤติการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ของข้อยกเว้นดังกล่าวตลอดทั้งหลักเกณฑ์ในคดีอาญาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า แม้จำเลยจะไม่มีโอกาสเผชิญหน้ากับพยานก็ตาม ก็หาใช่สาระสำคัญที่จะทำให้ศาลไม่ควรรับฟังพยานบอกเล่าอันนั้นไม่ เพราะมีพฤติการณ์อื่น ๆ ที่เป็นหลักประกันอย่างพอเพียง เนื่องจากข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าในแต่ละกรณีต่างก็มีหลักประกันที่น่าเชื่อถือโดยเฉพาะอยู่แล้ว คือ ศาลจะรับฟังต่อเมื่อคำบอกเล่านั้นเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดซึ่งน่าเชื่อถือและได้รับการประเมินคุณค่าอย่างมีเหตุผลแล้ว แม้แต่ศาลอังกฤษเองซึ่งวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดก็ยังสงวนข้อยกเว้นนี้ไว้ โดยถือว่าในกรณีที่พยานบอกเล่าผู้นั้นอยู่ภายใต้พฤติการณ์ที่น่าเชื่อถืออย่างแน่นอนว่า

มีคุณค่าในตัวเองแล้วพยานบอกเล่านั้นก็ควรจะรับฟังได้¹ ส่วนสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมาย (Advisory Committee) เห็นว่าข้อยกเว้นของพยานบอกเลาดังกล่าวควรแก่การรับฟังเนื่องจากอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสมและมีหลักประกันแห่งความเชื่อถืออย่างมีเหตุผล แมว่าพยานบอกเล่าจะไม่ได้มาเบิกความเป็นพยานในการพิจารณาตัดสินก็ตาม² และข้อยกเว้นนี้ไต่สวนความเห็นชอบของศาลสูงสุด (Supreme Court) แล้วว่าไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน (Right to Confrontation) ตามที่กำหนดไว้โดยบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ข้อที่ 6 ซึ่งหมายความว่า ศาลสูงสุดของสหรัฐย่อมจะตีความแล้วข้อยกเว้นต่าง ๆ ในกรณีที่ผู้บอกเล่าไม่จำเป็นต้องมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลเช่นที่กำหนดไว้โดย Rule 803 นั้นไม่ใช่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะกรณีดังกล่าวสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับพยานเพื่อการถามค้านหาใช่สิ่งจำเป็นอันจะทำให้ข้อเท็จจริงกระจ่างขึ้นแต่อย่างใด เช่น คำกล่าวที่แสดงความรู้สึกที่ได้รับในปัจจุบันหรือคำกล่าวที่แสดงถึงสภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้กล่าวยอมรับเห็นได้วานอกจากผู้กล่าวอาจจะจำคำกล่าวนั้นไม่ได้แล้ว สภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้กล่าวเป็นเรื่องความรู้สึกของแต่ละบุคคลในสภาวะการณ์ขณะนั้น ซึ่งผู้กล่าวแสดงออกมาโดยหาใช่เจตนาหรือตั้งใจกล่าวไม่จริงไม่จำเป็นต้องทดสอบความจริงของคำกล่าวนั้น โดยการถามค้านผู้กล่าวแต่อย่างใด หรือคำอุทาน แม้วผู้กล่าวจะมาเบิกความต่อศาล ผู้กล่าวก็อาจจะไม่สามารถจดจำเหตุการณ์นั้นได้ หรือกิตติศัพท์และคำเล่าลือเกี่ยวกับประวัติของบุคคลหรือครอบครัว แม้วผู้กล่าวจะมาปรากฏตัวต่อศาลและจำเลยมีโอกาสดำถามค้านเกี่ยวกับคำกล่าวนั้น ก็หาทำให้ข้อเท็จจริงแห่งคำกล่าวเดิมกระจ่างชัดหรือแสดงให้เห็นความจริงนอกเหนือจากคำกล่าวนั้นได้และผู้กล่าวก็ไม่อาจอธิบายข้อความแห่งคำกล่าวซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบการรับรู้เห็นข้อเท็จจริงนั้นแต่อย่างไร นอกจากนี้กิตติศัพท์และคำเล่าลือต่าง ๆ ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้ว แม้วการถามค้านจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของหลักการทดสอบการรับรู้เห็นของพยานก็ตาม ก็มีใช้สิ่งจำเป็นเพราะแม้จำเลยจะมีโอกาสถามค้าน

¹ Mc Cormick, Ibid, p. 606.

² Advisory Committee's Note ; Federal Rules of Evidence for United States Courts and Magistrates, Ibid, p. 107.

ผู้บอกเล่าได้ก็ตาม ก็ห้ามผลเป็นการหักล้างหรือตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำกล่าวนั้นไม่
 สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับผู้บอกเล่าจึงเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น และนอกจากนี้ผู้เขียนเห็น
 ว่าในคดีอาญาโจทก์มีการพิสูจน์ที่หนักซึ่งต่างจากคดีแพ่ง เพราะในคดีแพ่งเพียงแต่ศาลอุทธรณ์
 หลักฐานของทุกฝ่ายแล้วพิจารณาว่าพยานหลักฐานทั้งหมดหนักไปข้างใด แม้ไม่ถึงกับปราศจาก
 ข้อสงสัย ศาลก็ชี้ขาดให้ฝ่ายนั้นชนะได้ แต่คดีอาญาโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์
 ความผิดของจำเลยจนปราศจากความสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่
 899/2487) พยานบอกเล่าโดยลำพังจึงห้ามผลทำให้ศาลรับฟังลงโทษจำเลยไม่ เพราะในการ
 พิจารณาคดีที่นอกจากศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางแล้วการใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง
 ศาลจะต้องฟังให้มีความเสียก่อนว่าได้มีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น
 เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัย
 นั้นให้จำเลย¹ ซึ่งถือเป็นหลักว่า ปลอยคนผิดสิบคนดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว ดังนั้น
 การที่โจทก์เสนอพยานบอกเล่าในกรณีที่พยานบอกเล่านั้นมีคุณค่าในตัวเองและมีหลักประกันที่น่าเชื่อ
 ถือยอมเป็นสิ่งที่ดี แม้ผู้บอกเล่าจะมีไคมาเบิกความเป็นพยานก็ตาม ศาลก็ควรรับฟังได้เพราะ
 หากก็ถกกันไม่รับฟังพยานบอกเล่าดังกล่าวเลยหรือไม่มีช่องทางให้ศาลใช้ดุลพินิจได้แล้ว อาจทำให้
 พยานหลักฐานอื่น ๆ ในคดีนั้นไม่พอแก่การรับฟังและเป็นอันไรประโยชน์ไปด้วย นอกจากนี้การ
 พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงและการใช้ดุลพินิจเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ย่อมเป็นเหตุผลที่เชื่อ
 ได้ว่า ผู้พิพากษาของศาลไทยสามารถประเมินคุณค่าของพยานบอกเล่าได้เป็นอย่างดีว่าพยานบอก
 เล่ากรณีใดควรรับฟังหรือไม่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมโดยมีหลักทั่วไปจำกัดการรับฟังเอาไว้
 จากเหตุผลที่กล่าวมา เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วย่อมเห็นได้ว่าการที่โจทก์อ้างพยานบอกเล่าที่เข้า
 ข้อยกเว้นดังกล่าวอันตรายที่จะเกิดขึ้นในการรับฟังมีน้อยกว่าหลักประกันที่น่าเชื่อถือและกรณีสามารถ
 ทดแทนกันได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับพยาน

ประการที่สอง เนื่องจากหลักที่ว่า จำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่
 จึงน่าพิจารณาว่า การที่จำเลยอ้างพยานบอกเล่าต่าง ๆ เพื่อต่อสู้ขอลงโทษหรือหักล้างพยาน

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

โจทก์นั้นจะเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักห้ามรับฟังพยานบอกเล่าและทำให้โจทก์เสียเปรียบแก่ประการใดหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า แม้จำเลยในคดีอาญาจะมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เช่น สามารถเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้แม้จำเลยจะไม่ให้การหรือไม่โดยประเพณีข้อต่อสู้ไว้ในคำให้การเลย หรือให้การไว้มุ่งชัดไม่มีเหตุผลจำเลยก็ยังมีสิทธิที่จะนำสืบต่อสู้ได้ในทุกประเด็นก็ตาม การต่อสู้คดีดังกล่าวก็หาได้ให้สิทธิแก่จำเลยอย่างกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขตแต่อย่างใดหรือไม่ คือ จำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีโดยพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ ได้เพียงพอที่จำเป็นแก่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือหรือหักล้างพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอขึ้นเขาในการพิจารณาคดีเท่านั้น ซึ่งศาลจะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว ดังนั้นหากจำเลยเสนอพยานบอกเล่าที่ไม่ตรงกับประเด็นพุ่มเฟือยหรือนอกข้อกล่าวหาของโจทก์ ทำให้เกิดความสับสนและเสียเวลาโดยใช่เหตุแล้วศาลก็มีดุลพินิจที่จะไม่รับฟังพยานบอกเล่านั้นได้ สิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่จึงมิได้ฝ่าฝืนต่อหลักห้ามรับฟังพยานบอกเล่าและทำให้โจทก์เสียเปรียบแก่ประการใด

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้โดยมีคุณภาพที่เหมือนกันทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา และเป็นธรรมกับคู่ความทุกฝ่ายไม่ว่าโจทก์หรือจำเลย

ข้อดีของการนำหลักเกณฑ์การรับฟังพยานบอกเล่าของศาลสหรัฐอเมริกามาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง คือ

1. เป็นการขจัดพยานบอกเล่าที่พุ่มเฟือยไม่มาเชื่อถือออกจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เพราะหลักทั่วไปมีว่าพยานบอกเล่ารับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้ลดภาระในการพิจารณาของศาล สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยลง และทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น

2. สามารถคงหลักการในเรื่องสิทธิในการถามค้านพยานไว้ได้ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องมีอันตรงประสิทธิภาพที่สุดในการตรวจสอบเกี่ยวกับการรับรู้ ความทรงจำ และการถ่ายทอดข้อเท็จจริงของพยาน

3. การจัดข้อยกเว้นของพยานบอกเล่าออกเป็นประเภท ในกรณีที่ไม่ว่าผู้บอกเล่าหรือประจักษ์พยานจะมาศาลได้หรือไม่และกรณีที่รับฟังพยานบอกเล่าได้เฉพาะประจักษ์พยานต้องมาศาลเท่านั้น เป็นการตัดทอนปริมาณของพยานบอกเล่าซึ่งอาจเข้าข้อยกเว้นให้ชัดเจนและสะดวกแก่การนำมาใช้อ้างอิง

4. การให้ศาลมีดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าได้โดยมีหลักทั่วไปจำกัดขอบเขตไว้ นอกจากจะเป็นการสอดคล้องกับอำนาจในการค้นหาความจริงของศาลแล้วยังเป็นการแก้ไขปัญหาโดยเปิดทางให้ศาลมีโอกาสพัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานบอกเล่าอีกด้วย ซึ่งย่อมจะเป็นผลดีกว่าเพราะจะทำให้ข้อเท็จจริงเป็นไปตามสภาพและถูกต้องยิ่งขึ้น แทนที่จะถูกจำกัดเฉพาะข้อยกเว้นดังกล่าวเพราะผู้พิพากษายังมีโอกาสที่จะพิจารณาพยานหลักฐานที่ตรงประเด็นและสนับสนุนได้จากกรณีอื่นที่พยาน

5. ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในทางปฏิบัติ อันมีผลต่อความยุติธรรมในการพิจารณาคดี

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่ากฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทยควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงโดยยึดตามหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (F.R.E.) จึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวการปฏิบัติของศาล แม้แต่อังกฤษหรือสหรัฐอเมริกาก็ยังพยายามที่จะบัญญัติหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นให้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรโดยชัดเจน เมื่อกฎหมายไทยซึ่งอยู่ในรูปประมวลก็ยิ่งควรจะได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดเจนอย่างที่สุด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบด้วยความเคารพต่อศาลฎีกาและความเห็นในคำวินิจฉัยกฎหมายลักษณะพยานของนักนิติศาสตร์บางท่านที่ผู้เขียนไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ผู้เขียนหาได้มีเจตนาอื่นใดนอกจากแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างในด้านความคิดเห็นและเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น เพื่อจะได้เกิดความแน่นอนเป็นเกณฑ์เดียวกันและเพื่อยังความยุติธรรมให้ปรากฏโดยมีกฎหมายรองรับ เนื่องจากศาลเป็นผู้คุ้มครองรักษาความยุติธรรมตามกฎหมาย คำตัดสินที่แตกต่างกันอย่างมากย่อมมีผลกระทบต่อภาพพจน์

ของศาลและขบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ ถ้าปรับปรุงให้ดีขึ้นเพียงใดก็น่าจะเป็นประโยชน์
 ต่อทุก ๆ ฝ่าย ทั้ง เช่นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้
 ทรงจารึกไว้ในหิรัญบัฏแผ่นศิลาปถมฤกษ์ อาคารศาลสถิตยยุติธรรมที่ว่า "การยุติธรรมอัน
 เดียวเป็นการที่สำคัญยิ่งใหญ เป็นหลักประธานการชำระตัดสินความทุกโรงศาล เป็นเครื่อง
 ประกอบรักษาให้ความยุติธรรมเป็นไป ถ้าจัดให้ดีขึ้นเพียงใดประโยชน์ความสุขของราษฎรก็จะ
 เจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น . . ." เมื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนขึ้นมีแต่จะก่อให้เกิดผลดี
 ต่อการพิจารณาคดีและขบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายแล้ว รัฐก็ไม่ควรที่จะรีรอเพื่อยังความยุติธรรม
 และความแน่นอนเป็นเกณฑ์เดียวกันให้เกิดขึ้น กฎหมายของประเทศใดจะเจริญหรือไม่ มัก
 พิจารณาจากวิธีพิจารณาความและกฎหมายลักษณะพยานของประเทศนั้นซึ่งจะต้องยุติธรรมและ
 ชัดเจนแจ่มแจ้ง เป็นประการสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย